

education

Department:
Education
North West Provincial Government
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PROVINSIALE ASSESSERING

GRAAD 11

GESKIEDENIS V1

ADDENDUM

NOVEMBER 2024

Hierdie addendum bestaan uit 11 bladsye.

VRAAG 1: WAT WAS DIE GEVOLGE VAN OORLOGSKOMMUNISME OP RUSLAND?**BRON 1A**

Hierdie bron beeld die filosofie rondom Marxisties-Leninisme in Rusland uit na die rewolusie in Oktober 1917.

Kapitalisme is 'n stelsel waarin diegene wat rykdom besit, bv. finansiers en nyweraars, politieke en ekonomiese mag het. Kommunisme is 'n stelsel waarin verskillende klasse afgeskaf (beëindig) moet word en die staat (regering) alle aspekte van die lewe beheer. Die idee dat die werkersklas kapitalisme sou omverwerp en 'n kommunistiese samelewing sou skep, is in die 19de eeu deur die Duitse filosoof en skrywer, Karl Marx, ontwikkel. Die eerste kommunistiese rewolusie het in Rusland onder leiding van Lenin plaasgevind (in Oktober 1917).

Lenin het geglo dat slegs 'n sterk magtige sentrale Kommunistiese Party rewolusie kan bewerkstellig. Maar die posisie van die Kommunis was nie veilig nie. Baie groepe, binne en buite Rusland, was gekant teen die kommunistiese regime (van Vladimir Lenin). Die rede hiervoor was dat hulle die demokraties verkose parlement vernietig het, eenpartydiktatuur ingestel het en 'n radikale nuwe sosiaal-ekonomiese stelsel wou instel. (Kommunisme in die plek van kapitalisme).

Van 1918 tot 1921 was daar 'n bitter burgeroorlog, toe teenstanders van die kommuniste geveg het om die regering omver te werp. Tydens die Burgeroorlog het die regering 'n ekonomiese beleid genaamd Oorlogskommunisme ingestel om die oorlog te help wen. Met die ekonomiese beleid van die Oorlogskommunisme het die regering beheer oor alle private eiendom en nywerhede oorgeneem. Die regering het fabriek, myne, besighede, plase, hospitale, skole, winkels, die vervoerbedryf en privaat eiendom (huise) gekonfiskeer (geneem) van mense wat dit besit het. Alles in die samelewing was nou in besit van die staat/regering. Niemand is toegelaat om eiendom te erf nie.

[Aangepas uit: *In Search of History*, Grade 11, Jean Bottaro, Pippa Visser & Nigel Worden]

BRON 1B

Die uittreksel hieronder beskryf die gevolge van oorlogskommunisme op die mense van Rusland na die rewolusie van 1917.

Die beleid het ekonomies en sosiaal 'n groot impak op Rusland gehad. Oorlogskommunisme het gelei tot 'n ernstige afname in industriële produksie en landbou. Die rekwisie van graan het tot wydverspreide hongersnood gelei, aangesien boere geen aansporing gehad het om surplusgraan te produseer nie. Die nasionalisering van nywerhede en die instelling van verpligte arbeid het gelei tot 'n daling in produktiwiteit, aangesien werkers geen motivering gehad het om hard te werk nie. Die ruilhandelstelsel, wat ingestel is weens die ineenstorting van die monetêre stelsel, was ondoeltreffend en het tot verdere ekonomiese agteruitgang gelei. Soortgelyk aan die impak van industrialisasie en demokrasie, het hierdie drastiese veranderinge beduidende gevolge vir die ekonomie en die samelewing gehad. Die jare van die oorlog het myne oorstroom gelaat, masjiene is stukkend geslaan, fabriekke en spoorweë in puin gelê.

Oorlogskommunisme het tot wydverspreide ontevredenheid onder die Russiese bevolking gelei. Die beleid was baie ongewild onder die boere, wat die meerderheid van die bevolking uitgemaak het. Die rekwisie van graan het tot hongersnood en dood gelei, en die instelling van verpligte arbeid is gesien as 'n terugkeer na slawerny. Die boere het hul oeste verbrand en hul vee doodgemaak. Hierdie ontevredenheid het gelei tot talle boereopstande, wat wreed deur die Rooi Leër onderdruk is. Die sentralisering en beheer van hulpbronne tydens oorlogskommunisme het parallelle gehad met ander historiese tydperke, soos oorlogvoeringsorganisasie, waar militêre behoeftes sosiale strukture en beleid bepaal het.

[Aangepas uit: [tutorchase.com](https://www.tutorchase.com) – Oxford University: BA History]

BRON 1C

Die bron hieronder is 'n foto wat 'n Russiese boerefamilie tydens die hongersnood in 1921 toon. Dit beeld die wydverspreide hongersnood in Rusland uit.

[Uit: [tutorchase.com](https://www.tutorchase.com) – Oxford University: BA History]

BRON 1D

Die volgende uittreksel fokus op die resultate van oorlogskommunisme in Rusland in die vroeë 1920's na die Bolsjewistiese magsoorname.

Die gevolg van oorlogskommunisme was ekonomiese chaos. Boere het geweier om die kos te oorhandig, of het versuim om gewasse te plant wat hulle geweet het geneem sou word. Baie mense het nie genoeg rantsoene ontvang om van te lewe nie. Die situasie in die fabrieke was net so chaoties met bestuurders wat na die buiteland gevlug het en werkers wat geweier het om vir hongersnood te werk. Teen 1921 het hongersnood uitgebreek. Industriële produksie was af tot 'n sewende van die 1913-vlak. Na raming het 3,5 miljoen mense aan tifus alleen gesterf. Met die ekonomie in puin, inflasie buite beheer en die land in die greep van hongersnood, het die boere gevra dat kommunisme omvergewerp word. Hulle het opgestaan teen die weermag en die CHEKA (Staatspolisie).

Lenin was so bekommerd dat hy gesê het: "Ons hang skaars aan". Weereens het die Bolsjewiste met terreur gereageer. Hulle het hul wil afgedwing deur mense in dorpe bymekaar te maak en in groepe te skiet; hele dorpe is ook in ballingskap weggestuur. Hulle moes egter 'n ernstiger opstand in die gesig staar toe die matrose in Kronstadt in 1921 gemuteer (in opstand gekom het) en meer politieke en ekonomiese vryheid geëis het. Hulle is nog altyd beskou as die lojaalste ondersteuners van die Bolsjewiste. Alhoewel Trotsky en die Rooi Leër die opstand onderdruk het, het die Party besef dat as selfs hul lojaalste ondersteuners teen hulle in opstand kom, dit tyd was om die beleid wat hulle in opstand gedryf het, te verander.

[Aangepas uit: *Russia and the USSR 1905–1995*, Oxford University Press, 2000 by T Downey]

VRAAG 2: HOE HET DIE GROOT DEPRESSIE DIE LEWENS VAN MENSE IN DIE VERENIGDE STATE TUSSEN 1929 EN 1933 GEAFFEKTEER?**BRON 2A**

Die onderstaande bron verduidelik die verskillende ekonomiese faktore wat bygedra het tot die ineenstorting van die Wall Street-aandelemark in 1929 wat 'n wêreldwye ekonomiese krisis ontketen het.

Die ineenstorting van die aandelemark in 1929 kom dikwels eerste in mense se gedagtes as hulle aan die Groot Depressie dink. Die ineenstorting het byna onmiddellik aansienlike rykdom vernietig. Miskien nog belangriker, die ineenstorting het twyfel laat ontstaan oor die gesondheid van die ekonomie, wat daartoe gelei het dat verbruikers en ondernemings hul uitgawes teruggetrek/ verminder het, veral op groot kaartjie-items soos motors en toestelle. So groot soos dit was, het die ineenstorting van die aandelemark alleen nie die Groot Depressie veroorsaak nie. Sommige ekonome wys 'n vinger na proteksionistiese handelsbeleid en die ineenstorting van internasionale handel.

Die Smoot-Hawley-tarief van 1930 het die koste van ingevoerde goedere dramaties verhoog en gelei tot vergeldingsaksies deur die belangrikste handelsvennote van die Verenigde State. Die Groot Depressie was 'n wêreldwye verskynsel, en die ineenstorting van internasionale handel was selfs groter as die ineenstorting van die wêreldproduksie van goedere en dienste. Tog, net soos die ineenstorting van die aandelemark, het proteksionistiese handelsbeleid alleen nie die Groot Depressie veroorsaak nie.

Ander kenners bied verskillende verklarings vir die Groot Depressie. Sommige historici noem die depressie 'n onvermydelike mislukking van kapitalisme. Ander blameer die depressie op die "oorskot" van die 1920's: oormatige produksie van kommoditeite, oormatige bouwerk, oormatige finansiële spekulاسie of 'n oormatige ongelyke verdeling van inkomste en rykdom. Nie een van hierdie verduidelikings het met tyd baie goed gewerk nie. Een verduideliking wat die toets van die tyd deurstaan het, fokus op die ineenstorting van die Amerikaanse bankstelsel en die gevolglike inkrimping van die land se geldvoorraad. Ekonome Milton Friedman en Anna Schwartz maak 'n sterk saak dat 'n dalende geldvoorraad die skerp daling in produksie en pryse in die ekonomie veroorsaak het. Namate die geldvoorraad gedaal het, het besteding aan goedere en dienste afgeneem, wat weer veroorsaak het dat ondernemings pryse en uitsette verlaag en werkers afgedank is. Die gevolglike afname in inkomste het dit moeiliker gemaak vir leners om lenings terug te betaal. Wanbetalings en bankrotskappe het die hoogte ingeskiet, wat 'n bouse spiraal geskep het waarin meer banke misluk het, die geldvoorraad verder gekrimp het en produksie, pryse en indiensneming steeds gedaal het.

[Aangepas uit: *The Great Depression: An Overview* by David C. Wheelock]

BRON 2B

Die bron hieronder is 'n uittreksel uit die historikus Howard Zinn se boek *A People's History of the United States: 1942–hede*. Dit fokus op die gevolge van die Groot Depressie van 1929 op die Amerikaanse industrie.

Na die ineenstorting was die ekonomie negatief geraak en het skaars beweeg. Meer as vyfduisend banke het gesluit en groot getalle besighede, wat nie geld kon kry nie, het ook gesluit. Die besighede wat voortgegaan het, het werknemers afgedank en die lone van diegene wat oorgebly het, keer op keer gesny. Industriële produksie het met 50 persent gedaal, en teen 1933 was miskien 15 miljoen (niemand het presies geweet nie) - 'n vierde of 'n derde van die arbeidsmag sonder werk.

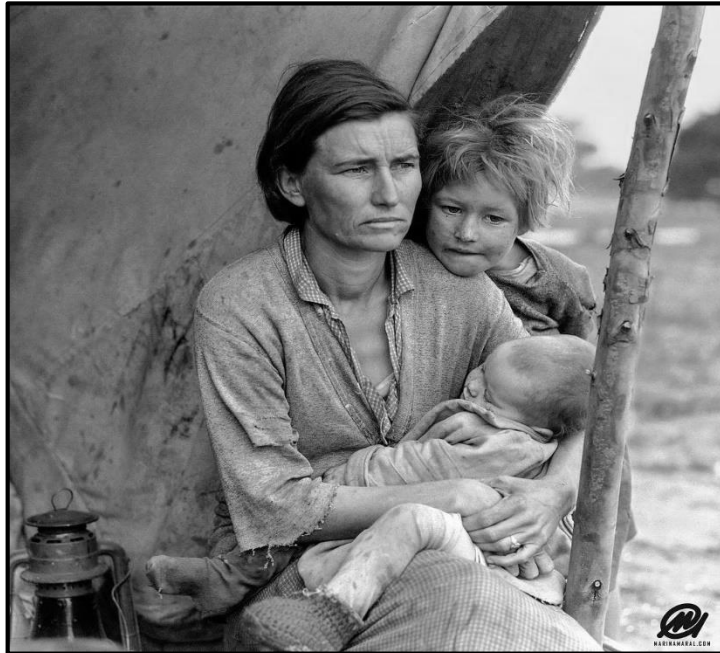
Die Ford Motor Maatskappy wat in die lente van 1929 128 000 werkers in diens gehad het, was teen Augustus 1931 op 37 000. Teen die einde van 1930 was byna die helfte van die 280 000 tekstielwerkers in New England sonder werk. Voormalige president Calvin Coolidge het met sy kliënte wysheid gesê: 'Wanneer meer en meer mense uit die werk gegooi word, volg werkloosheid.' Hy het vroeg in 1931 weer gepraat. "Hierdie land is nie in 'n goeie toestand nie." Dit is duidelik dat diegene wat verantwoordelik was vir die organisering van die ekonomie wel geweet het wat gebeur het, daarvoor geskok (verbaas) was, geweier het om dit te erken en ander redes gevind het as die mislukking van die stelsel. Herbert Hoover het nie lank voor die drukgang gesê: 'Ons in Amerika is vandag nader aan die finale triomf oor armoede as in die geskiedenis van enige land.' Henry Ford het in Maart 1931 gesê die krisis is hier omdat 'die gemiddelde man nie regtig 'n dag se werk sal doen tensy hy gevang word en nie daaruit kan kom nie. Daar is baie werk om te doen as mense dit sou doen.' 'n Paar weke later het hy 75 000 werkers afgedank.

Daar was miljoene ton kos in die omgewing, maar dit was nie winsgewend om dit te vervoer vir verkope nie. Pakhuise was vol klere, maar mense kon dit nie bekostig nie. Daar was baie huise, maar hulle het leeg gebly omdat mense nie die huur kon betaal nie, uitgesit is en nou in plakkershutte gewoon het in vinnig gevormde 'Hoovervilles' wat op vullishope gebou is.

[Aangepas uit: <http://www.historyisaweapon.com/defcon1/zinn/hel15.html>]

BRON 2C

Die foto hieronder is in 1936 deur Dorothea Lange geneem. Dit toon die migrerende moeder van die Groot Depressie, Florence Thompson, 32 jaar oud, die moeder van sewe kinders. Sy was 'n ertjieplukker in Kalifornië. Toe hierdie foto geneem is, het Florence pas haar gesin se huis verkoop om kos te koop.

[Uit: www.heraldnews.co.za accessed on 08 August 2024]

BRON 2D

Hierdie uittreksel beklemtoon die reaksie van die Amerikaanse regering en sakeleiers op die impak van die ekonomiese krisis na die ineenstorting van die aandelemark.

Ondanks die versekering van president Herbert Hoover en ander leiers dat die krisis sy gang sou gaan, het sake oor die volgende drie jaar steeds erger geword. Teen 1930 kon 4 miljoen Amerikaners wat werk soek, dit nie vind nie; die getal het in 1931 tot 6 miljoen gestyg. In die lig van hierdie haglike situasie het Hoover se administrasie probeer om mislukkende banke en ander instellings met staatslenings te ondersteun; die idee was dat die banke op hul beurt aan besighede sou leen, wat hul werknemers sou kon terughuur. Hoover, 'n Republikein wat voorheen as Amerikaanse minister van handel gedien het, was van mening dat die regering nie direk in die ekonomie moet ingryp nie, en dat dit nie die verantwoordelikheid het om werk te skep of ekonomiese verligting vir sy burgers te bied nie. In 1932, met die land vasgevang in die dieptes van die Groot Depressie en ongeveer 15 miljoen mense (destyds meer as 20 persent van die Amerikaanse bevolking) werkloos, het Franklin D Roosevelt 'n oorweldigende oorwinning behaal in die presidentsverkiesing. In sy aanvaardingstoespraak het Roosevelt belowe om die probleme van die Groot Depressie aan te spreek.

[Aangepas uit: U.S. History Primary Source Timeline]

VRAAG 3: HOE HET HITLER EN DIE NAZI PARTY DIE MAG IN DUITSLAND GEKONSOLIDEER?**BRON 3A**

Die onderstaande bron beklemtoon hoe die Nazi -party die atmosfeer van paniek tot hul voordeel gebruik het na die uitslag van die verkiesing in Duitsland in 1933.

Op 31 Januarie 1933 het Hitler, bewus van sy gebrek aan 'n meerderheid in die Reichstag, onmiddellik 'n beroep vir nuwe verkiesings gedoen om sy posisie te probeer versterk. Die Nazi's het gemik om hul deel van die stemme te vergroot sodat hulle 'n meerderheid in die Reichstag sou hê. Dit sou hulle in staat stel om onbestrede en ongehinderd deur die koalisieregering te regeer. Oor die volgende twee maande het hulle 'n intense verkiesingsveldtog van stapel gestuur. Op 27 Februarie 1933, toe die veldtog in sy laaste, woeste dae, die Reichstag inbeweeg het, is die Duitse parlamentsgebou aan die brand gestek en afgebrand. 'n Atmosfeer van paniek en terreur het op die gebeurtenis gevolg. Dit het voortgeduur toe 'n jong Nederlandse kommunist, Van der Lubbe, vir die misdaad in hegtenis geneem is.

Die Nazi-party het die atmosfeer van paniek tot hul voordeel gebruik en antikommunisme aangemoedig. Goring het verklaar dat die kommuniste 'n nasionale opstand beplan het om die Weimar Republiek omver te werp. Hierdie histerie het gehelp om die publiek teen die kommuniste te laat draai, een van die belangrikste teenstanders van die Nazi's en 4000 mense is in die tronk gesit. Die volgende dag het Hitler die president oorreed om 'n noodbesluit uit te voer wat alle artikels in die grondwet opskort wat persoonlike vryheid, vryheid van spraak, persvryheid en vryheid van vergadering gewaarborg het. Die polisie het noodmagte gekry om huise te deursoek, eiendom te konfiskeer en mense onbepaald sonder verhoor aan te hou. Konsentrasiekampe en aanhoudingsentrums is regoor die land opgerig en dit was vining (gou) gevul.

[Aangepas uit: www.theholocaustexplained.org Accessed on 09 August 2024]

BRON 3B

Die uittreksel hieronder kyk na Hitler se doel om 'n 'meesterras' in Duitsland te vestig.

In Nazi-Duitsland is rassisme gegrond op 'n obsessie met rassesuiwerheid wat die uiteindelijke vernietiging van ander sogenaamde minderwaardige rassegroepe, veral die Jode, vereis het.

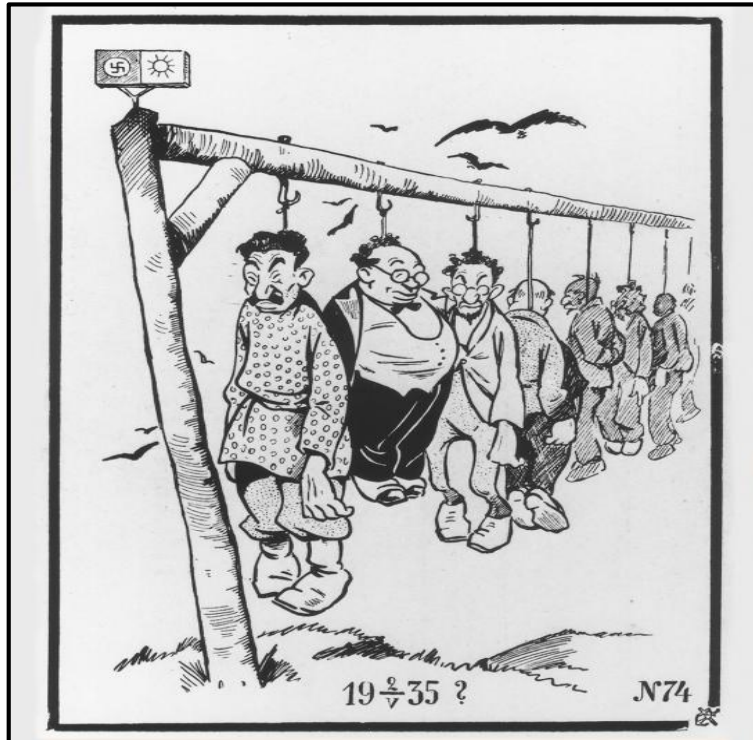
Een van Hitler se hoofdoel wite was om 'n suiwer nasionale gemeenskap te stig - 'n 'meesterras'. Die Nazi -visie van 'n suiwer Ariese gemeenskap het minderheidsgroepe uitgesluit wat as ongewens of ras onsuier beskou is. In die komende jare sou meer as 'n kwartmiljoen 'Sigeuners' in konsentrasiekampe gegooi word en uiteindelik vermoor word. Jehovah se Getuies is weens hulle godsdiensooruigings gearresteer en vervolgd (gemartel) en baie het in kampe aan slegte behandeling gesterf. Homoseksuele mense is ook opgesluit (gevangene) en duisende het gesterf van hongersnood en brutaliteit.

Die verstandelik en liggaamlik gestremdes het nie voldoen aan die Nazi-ideaal vir 'n suiwer meester-'ras' nie. Byna 200 000 van dié mense is vermoor. Duitsland se klein 'swart' bevolking van etlike duisende het ook nie ontsnap nie. Swart mans en kinders van 'gemengde' huwelike is met geweld gesteriliseer om te verseker dat die rassegroep sou uitsterf. Mense met 'suiwer bloed' (dié met blonde hare en blou oë) is aangemoedig om meer kinders te hê. In 1935 het die leier van die Schutzstaffeln (SS), Heinrich Himmler, 'n projek genaamd Lebensborn geskep, wat 'lente vir die lewe' beteken. Die doel van die projek was om jong "ras-suiwer" meisies die geleentheid te gee om in die geheim geboorte te skenk. Sulke meisies kon na hierdie sentrums kom om 'n baba by een van die SS -offisiere te verwek. Die kinders sou dan van hul moeders geneem word en aan die SS gegee word, wat die leiding geneem het oor hul opvoeding en grootmaak.

[Aangepas uit www.sahistory.org.za accessed on 08 August 2024]

BRON 3C

Die spotprent hieronder beeld Jode, Kommuniste en ander vyande van die Nazi's uit wat aan 'n galg hang in 1935.

[From www.holocaustencyclopedia.com accessed on 09 August 2024]

BRON 3D

Hierdie uittreksel hieronder beklemtoon die rede vir die Duitse volk se optrede teen die Jode. Dit is geskryf deur 'n Joodse Duitser, Hans Margules.

Ek was besig om die winkelvenster saam met my baas te versier en toe hoor ons oral glas breek; dit het net nie opgehou nie. Ons het in die straat uitgekyk en 'n massa mense gesien en ons het gesien dat daar by die naburige winkel, al die Joodse winkels, ingebreek is. Die mense wat die vensters stukkend geslaan het, hulle was nie eens in uniform nie, hulle was net jong seuns met stokke wat hulself uiters geniet het. Dit was die einde van Joodse sake in Duitsland.

... 'n Duitser moes sy gesin voed. Hy was nie antisemies nie, maar hy moes doen wat die party wou hê, hy moes aan die party behoort om sy werk voort te sit, om sy gesin te voed, en soos dit herhaal is, was die Jode verskriklik, dit moes in mense se koppe gegaan het. Hulle moes gedink het - wel, miskien is dit reg. U kan nie al die Duitse mense oordeel nie ... almal moes sag praat ... Vrees... dit was 'n diktatuur.

[Aangepas uit: *The dawn of the century to the start of the Cold War*, London: BBC Books.]

VERWYSINGS

Visual sources and other historical evidence were taken from the following:

In Search of History, Grade 11, Jean Bottaro, Pippa Visser & Nigel Worden

tutorchase.com – Oxford University: BA History

Russia and the USSR 1905 – 1995, Oxford University Press, 2000 by T Downey

The Great Depression: An Overview by David C. Wheelock

<http://www.historyisaweapon.com/defcon1zinnselhel15.html>

U.S. History Primary Source Timeline

www.holocaustencyclopedia.com

The Great Depression: An Overview by David C. Wheelock

<http://www.historyisaweapon.com/defcon1zinnselhel15.html>

www.heraldnews.co.za

www.theholocaustexplained.org

www.sahistory.org.za

The dawn of the century to the start of the Cold War, London: BBC Books